

TILSYNSRÅDET FOR KRIMINALOMSORGEN

TILSYNSRAPPORT

Skien fengsel 20. mars 2025

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	3
1.1. Tilsynsrådet for kriminalomsorgen	3
1.2. Gjennomføring av tilsynet.....	3
2. Tilsynsrådets vurderinger	4
2.1. Om Skien fengsel og innsattbefolkningen.....	4
2.1.1. Dom, varetekt og forvaring	4
2.1.2. Unge innsatte	5
2.1.3. Innsatte med utenlandsk bakgrunn.....	5
2.1.4. Innsatte med helseutfordringer	6
2.1.5. Bemanning og andre forhold ved driften	7
2.1.6. Overgang fra mannsfengsel til rent kvinnefengsel	8
2.2. Tid utenfor cellene, sysselsettings- og aktivitetstilbud	8
2.2.1. Innlåsing og faktisk isolasjon	8
2.2.2. Selvisolasjon.....	9
2.2.3. Sysselsettings- og aktivitetstilbud	10
2.3. Utelukkelse, sikkerhetscelle og sikkerhetsseng.....	11
2.4. Risiko for selvskading og selvdrap.....	12
2.5. Kroppsskanner, kroppsvisitasjoner og visitasjon av celler	13
2.6. Kontakt med omverden	14
2.6.1. Innledning	14
2.6.2. Besøk.....	14
2.6.3. Ringetid	15
2.7. Soningsprogresjon, løslatelse, permisjon og fremstillinger	15
3. Tilsynsrådets anbefalinger	17
4. Tilbakemelding og oppfølging	19

1. Innledning

1.1. Tilsynsrådet for kriminalomsorgen

Det nye nasjonale Tilsynsrådet for kriminalomsorgen ble etablert 1. januar 2025.¹ Tilsynsrådet er uavhengig i sitt arbeid og kan ikke instrueres om lovtolkning eller skjønnsutøvelse. Tilsynsrådet består av en fast ledelse på tre personer: Verna Rege Nilssen, Oddvar Thorbjørnsen Faltin og Tonje Lilaas Larsen. Den lokale forankringen er videreført gjennom Tilsynsrådets fylkesbaserte sammensetning med lokale medlemmer. Sivilrettsforvaltningen har oppgaven som sekretariat for Tilsynsrådet.

Tilsynsrådet skal føre tilsyn med at personer som er innsatt i kriminalomsorgens institusjoner, behandles i samsvar med gjeldende rett og at deres velferd ivaretas. Tilsynsrådet skal også føre tilsyn med at personer som gjennomfører varetekt eller straff utenfor institusjon, behandles i samsvar med gjeldende rett.

Tilsynsrådet kan ta opp saker av eget tiltak eller etter henvendelse fra innsatte, domfelte, siktede, botlagte, pårørende eller ansatte.

Tilsynsbesøket kan varsles på forhånd eller være uanmeldte. Domfelte og innsatte har rett til å kommunisere fortrolig med Tilsynsrådet og sekretariatet.²

Tilsynsrådet og sekretariatet har taushetsplikt etter forvaltningsloven. Taushetsplikten omfatter også forhold av betydning for sikkerheten i kriminalomsorgens institusjoner eller for gjennomføringen av straff utenfor fengsel.³

Det skal skrives en tilsynsrapport etter hvert tilsyn.⁴

1.2. Gjennomføring av tilsynet

Torsdag 20. mars 2025 var Tilsynsrådet på tilsyn i Skien fengsel.

Følgende personer deltok fra Tilsynsrådet:

- Verna Rege Nilssen (leder).
- Oddvar Thorbjørnsen Faltin (nestleder).
- Tonje Lilaas Larsen (nestleder).
- Veronika Taran Wiese (sekretariatet).
- Samantha Svenkerud McInerney (sekretariatet).

Skien fengsel ble varslet om tilsynsbesøket i brev av 7. februar 2025 klokken 09:00 – 17:00. Det ble innhentet dokumentasjon i forkant og etterkant av tilsynet.

Tilsynsbesøket ble innledet med et møte med de innsattes kontaktutvalg. Tilsynsrådet hadde deretter et møte med fengselsledelsen, før Tilsynsrådet gjennomførte en inspeksjon av fengselet.

---

¹ Tilsynsrådet for kriminalomsorgen er opprettet i medhold av straffegjennomføringsloven kapittel 2 A, se Prop. 46 L (2022–2023). Tilsynsrådets ansvar og oppgaver er nærmere regulert i forskrift om tilsynsrådet for kriminalomsorgen.

² Straffegjennomføringsloven § 9 a.

³ Straffegjennomføringsloven § 9 c første ledd.

⁴ Forskrift om tilsynsrådet for kriminalomsorgen § 7.

Tilsynsrådet erfarte at det tok noe lang tid, omtrent 1 time, fra rådet ringte på hos fengselet til møtet med kontaktutvalget startet. Fengselet burde i større grad vært forberedt ved innkomst, og kontaktutvalget burde vært klare til det varslede oppmøtet kl. 09:30. For øvrig ble Tilsynsrådet godt tatt imot.

Skien fengsel er delt inn i tre avdelinger: A, B og C. Tilsynsrådets inspeksjon omfattet avdeling A, som er både mottaksavdeling og en avdeling for innsatte som er utelukket fra fellesskapet. Avdeling B og C er fellesskapsavdelinger. I fellesskapsavdelingene er det felles kjøkken og oppholdsrom hvor de innsatte i stor grad kan bevege seg ut og inn av egen celle gjennom dagen, og hvor de innsatte har sysselsettingstilbud.

Inspeksjonen omfattet videre fellesskapsavdelingene B og C, skoleavdelingen, verkstedet, gymsalen, biblioteket, musikkrommet og besøksavdelingen. Tilsynsrådet fikk også se sikkerhetsavdelingen med sikkerhetsceller og rommet med sikkerhetsseng, stråleluften og øvrige uteområder.

Tilsynsrådet hadde samtaler med ansatte og innsatte i løpet av inspeksjonen.

Tilsynsrådets vurderinger bygger i hovedsak på informasjon fra fengselsledelsen, samtaler med ansatte og innsatte, egne observasjoner og mottatt dokumentasjon. Fengselsledelsen og øvrige ansatte var godt forberedt til møtet og bisto velvillig under gjennomføringen av det stedlige besøket.

2. Tilsynsrådets vurderinger

2.1. Om Skien fengsel og innsattbefolkningen

2.1.1. Dom, varetekt og forvaring

Skien fengsel er et høysikkerhetsfengsel med 82 plasser for kvinner. På tidspunktet for tilsynsbesøket var 47 kvinner innsatt i fengselet, enten på grunnlag av dom eller kjennelse om varetekt. Det ble opplyst at fengselet har mange innsatte med kortvarige dommer.

Skien fengsel har siden 13. april 2024 vært et fengsel med forvaringsplasser. På tidspunktet for tilsynsbesøket var sonet fire personer forvaringsstraff i fengselet.

Skien fengsel har ikke opprettet en egen forvaringsavdeling, men har plassert forvaringsdømte på ulike avdelinger. Det ble opplyst at de forvaringsdømte kvinnene har sammensatte og betydelige utfordringer, og at enkelte ikke bør være plassert på samme avdeling. Det ble videre opplyst at oppfølgingen av denne gruppen krever særlige ressurser. Fengselet ønsket å rekruttere en ansatt som har i oppgave å koordinere oppfølgingen av forvaringsdømte (forvaringskoordinator).

Formålet med forvaringsstraffen er å gi domfelte tiltak som muliggjør endring av adferden som førte til forvaringsdommen. Tilsynsrådet ser positivt på at fengselet vil rekruttere en forvaringskoordinator, da dette kan bidra til å sikre at forvaringsdømte får riktig soningstilbud. Tilsynsrådet ber om å bli orientert om hvorvidt en slik koordinator er blitt rekruttert.

På tidspunktet for tilsynsbesøket arbeidet Skien fengsel med å etablere en Nasjonal forsterket fellesskapsavdeling (NFFA). Fengselet opplyste at de nye plassene etter planen skulle tas i bruk fra 1. juni 2025. Tilsynsrådet vil følge utviklingen videre.

Tilsynsrådet anbefaler at Skien fengsel:

- Legger til rette for at forvaringsdømte får riktig straffegjennomføringstilbud.

Tilsynsrådet ønsker tilbakemelding på:

- Hvorvidt en forvaringskoordinator er blitt rekruttert.

2.1.2. Unge innsatte

I Skien fengsel er det innsatte i alle aldre. I perioden 1. februar 2024 – 25. februar 2025 har det ikke vært personer under 18 år innsatt i fengselet. I samme periode har 29 personer mellom 18 og 24 år vært innsatt i Skien fengsel. På tilsynstidspunktet var det 18 innsatte mellom 18 og 24 år. Det ble opplyst at fengselet ikke har et ungdomsteam eller en ansatt som er ungdomsansvarlig. Blant særlige tiltak som er iverksatt overfor unge innsatte, ble det nevnt at gruppen prioriteres til skole, aktiviteter og fellesskap.

Tilsynsrådet anbefaler at Skien fengsel etablerer særlig ansvar for de unge innsatte, som for eksempel et ungdomsteam. Ungdomsteam er et tiltak som iverksettes overfor unge i fengsel. Ungdomsteamet skal motivere unge innsatte til å endre adferdsmønster og til å utvikle nye ferdigheter som kan gi økt livsmestring.

Tilsynsrådet anbefaler at Skien fengsel:

- Sikrer særskilt oppfølging av unge innsatte.

2.1.3. Innsatte med utenlandsk bakgrunn

I Sivilombudets rapport 24. april 2025, om bruk av tolk i fengsel,⁵ understreker Sivilombudet at god kommunikasjon er avgjørende for at staten skal kunne ivareta sitt ansvar for å beskytte den innsatte. Dette gjelder spesielt for å forebygge selvskading og selvdrap, men også for å forebygge konflikter og bruk av tvang. I Skien fengsel er det innsatte med bakgrunn fra flere ulike land. Innsatte med utenlandsk bakgrunn ble beskrevet som særlig sårbare. Det ble opplyst om utfordringer med faktisk isolasjon på grunn av språkbarrierer og begrenset kontakt med omverdenen på grunn av geografisk avstand til familie og venner.

I 2024 brukte fengselet til sammen 88 391 kroner på tolk. I tillegg tilkommer tolkeoppdrag som er dekket av påtalemyndigheten, domstolen, Utlendingsdirektoratet (UDI) og Tilsynsrådet. Fengselet har ikke oversikt over det totale omfanget av tolkehjelp.

Fengselsledelsen opplyste at tolk blir benyttet ved behov. I noen tilfeller kan ansatte i fengselet tolke dersom de behersker det aktuelle språket. Hvis fengselet ikke har kapasitet til å utforme vedtak og andre brev på engelsk, blir informasjonen oversatt ved bruk av tolk. Fengselet opplyste videre at skolen tilbyr språkundervisning i engelsk for innsatte som ønsker det.

Fengselet må sikre at innsatte som ikke kan kommunisere med fengselet på norsk, forstår innholdet i vedtak og informasjon fra fengselet. Tilsynsrådet ser at fengselet benytter tolk i større grad enn mange andre fengsler, men Tilsynsrådet har ikke forutsetninger for å vurdere hvorvidt fengselet benytter tolk i alle tilfeller hvor dette er påkrevd etter tolkeloven § 6. Bestemmelsen slår fast at offentlige organer skal bruke tolk når det er nødvendig for å ivareta hensynet til rettssikkerhet eller for å yte forsvarlig hjelp og tjeneste.

---

⁵ Sivilombudet, Bruk av tolk i norske fengsler - Oppsummering av de viktigste funnene 2014-2024.

2.1.4. Innsatte med helseutfordringer

Det ble opplyst at Skien fengsel har innsatte med betydelige psykiske helseutfordringer. Samtidig ga fengselet uttrykk for at det sjeldent er aktuelt å vurdere eller innvilge straffavbrudd på dette grunnlaget. Skien fengsel har tidligere innvilget soningsavbrudd på grunn av somatisk sykdom, senest i 2023.

Fengselet beskrev utfordringer med å få på plass alternative straffegjennomføringsmetoder for innsatte som er for syke til å være i fengsel. Det ble opplyst at det i noen tilfeller har vært behov for en sakkyndig vurdering for å avklare den innsattes tilregnelighet. Fengselet ga uttrykk for at sakkyndige bør gis mulighet til å observere innsatte over tid i det miljøet de faktisk oppholder seg i. Årsaken er at enkelte innsatte har fremstått med bedre fungering i korte møter, men at alvorlige symptomer har blitt tydelige ved lengre observasjon. Fengselet viste til en rapport fra Den europeiske torturforebyggingskomiteen (CPT) datert 21. januar 2025, hvor det ble påpekt at det i Skien fengsel er innsatte med så svak fungering at de ikke bør være i fengsel.⁶ Fengselet opplyste at en av de nevnte innsatte er overført til tvungent psykisk helsevern, etter lengre observasjon av en sakkyndig. Den andre innsatte var fremdeles i Skien fengsel, men fengselet jobbet aktivt for å finne en alternativ plassering.

Helseavdelingen i fengselet er bemannet på dagtid. Tilsynsrådet fikk informasjon om at flere i fengselet ønsket økt tilstedeværelse av helsepersonell, også på kveldstid. Fengselet har ansatt en psykologspesialist og opplevde et godt samarbeid med spesialisthelsetjenesten. Det ble likevel fremhevet at det er et udekket behov for helsehjelp i fengselet.

Det ble opplyst at det er etablert rutiner for oppfølging av nyinnsatte, og at helsepersonell normalt følger opp nyinnsatte innen 24 timer. Ved akutte situasjoner knyttet til fare for liv og helse, ble det opplyst at fengselet har rutiner for samhandling mellom kriminalomsorgen og helsevesenet. Det ble videre opplyst at helsepersonell i fengselet varsler legevakten på utsiden av fengselet om hendelser som skjer på dagtid, slik at de er klar over at det er innsatte som potensielt kan trenge hjelp på kveldstid.

En særskilt utfordring rundt ivaretagelse av innsatte med helseutfordringer, kan være at fengselet og helsetjenesten er to ulike etater som har taushetsplikt overfor hverandre. Tilsynsrådet bemerker at taushetsplikten er et utgangspunkt som det kan gjøres unntak fra. Den innsatte kan samtykke til at taushetsbelagt informasjon deles. Det kan også oppstå situasjoner der fengselet har en plikt til å varsle helsetjenesten uten hensyn til taushetsplikten, og visa versa.

Fengselet har de siste årene erfart en økning i antall innleggelser av innsatte i psykisk helsevern. Ifølge fengselet har økningen sammenheng med at de har rekruttert en psykologspesialist som har avdekket psykoser og alvorlige lidelser hos innsatte. Tilsynsrådet anser dette som en positiv utvikling.

Tilsynsrådet mener at det er problematisk at innsatte med sykdom eller andre helseplager ikke får den hjelpen de trenger. Dersom fengselet vurderer at innsatte ikke får slik undersøkelse og behandling som de har rett til, bør dette tas opp med tilsynsmyndighetene på helseområdet. Samtidig mener Tilsynsrådet at kriminalomsorgen har en selvstendig plikt til å vurdere andre former for straffegjennomføring for innsatte som er for syke til å være innsatt i Skien fengsel. Dette kan for eksempel innebære overføring til et mer egnet fengsel, institusjon eller overgangsbolig og straffegjennomføring med fotlenke. Fengselet må også

---

⁶ Report to the Norwegian Government on the visit to Norway carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 21 to 31 May 2024.

vurdere om den innsatte bør innvilges straffavbrudd. Det bemerkes at straffavbrudd kan være like aktuelt ved psykiske- som ved somatiske helseproblemer.

Tilsynsrådet anbefaler at Skien fengsel:

- Fortsetter arbeidet for at innsatte med helseutfordringer får nødvendig helsehjelp, eventuelt varsler tilsynsmyndighetene på helseområdet ved avvik.
- Fortsetter å vurdere straffavbrudd eller alternative straffgjennomføringsmetoder for innsatte som er for syke til å være i fengsel.

2.1.5. Bemanning og andre forhold ved driften

Skien fengsel ga uttrykk for at det over tid har vært svært krevende å oppfylle kriminalomsorgens samfunnsoppdrag på en tilfredsstillende måte. Lav bemanning og underfinansiering trekkes frem som de mest kritiske punktene. Konsekvensene av dette har vært redusert kapasitet til å arbeide målrettet med rehabilitering, progresjon i straffgjennomføring og tilbakeføring til samfunnet. Våren 2024 ble imidlertid budsjettet styrket, og 15 nye betjenter ble ansatt. Dette har bedret situasjonen, og ytterligere rekruttering er planlagt. Fengselet påpekte likevel at sykefraværet er gjennomgående høyere blant ansatte i kvinnefengsler sammenlignet med gjennomsnittet i øvrige fengsler.

Forholdene i fengselet må forstås i lys av en kompleks innsattbefolkning som har sammensatte og krevende utfordringer. Det ble opplyst at fengselet strever med en økning i psykiske lidelser og rusrelaterte lidelser. Flere innsatte har sammensatte utfordringer som gjør det vanskelig å delta i ordinær sysselsetting. Dette bidrar til lavere måloppnåelse på aktiviseringskravet.⁷ I fengselet er det også innsatte som har svært omfattende utfordringer knyttet til selvskading og selvdropsforsøk.⁸

Mange innsatte har bostedsadresse og tilknytning langt unna fengselet, noe som kompliserer kontakt med pårørende og andre støttesystemer. Tilsynsrådet deler fengselets vurdering om at avstanden til hjemstedet begrenser mulighetene for kontakt med omverden. Tilsynsrådet mener også at avstanden til hjemstedet påvirker tilbakeføringsarbeidet negativt, fordi kontakt med familie og venner er viktig i tilbakeføringsarbeidet.⁹

Kvinner i fengsel ble beskrevet som særlig sårbare. Det bemerkes at kvinner i fengsel utgjør omtrent 5-6 prosent av innsattbefolkningen i Norge. Tilsynsrådet viser ellers til et utdrag fra Juridisk rådgivning for kvinner (JURK) sin rapport om kvinners erfaringer med å sone i norske fengsler:

«Det at kvinner utgjør en minoritet i fangebefolkningen gir utslag i at det også er få kvinnefengsler og få fengsler som har egne plasser eller avdelinger for kvinner. Samtidig har Kriminalomsorgen et ideal om at kvinner skal sone atskilt fra menn, primært i rene kvinnefengsler, eller i egne tilrettelagte avdelinger. I en avveining mellom disse hensynene har Kriminalomsorgen bestemt at 'et godt tilrettelagt tilbud for kvinner skal tillegges større vekt enn nærhetsprinsippet'.¹⁰

Tilsynsrådet bemerker at nærhetsprinsippet tilsier at innsatte som utgangspunkt skal sone i nærheten av hjemstedet.¹¹ Fordi det er få fengsler som mottar kvinner i Norge, vil enkelte

⁷ Se rapportens punkt 2.2.3.

⁸ Se rapportens punkt 2.5.

⁹ Se rapportens punkt 2.6.

¹⁰ Rapport nr. 1/2018 fra Juridisk rådgivning for kvinner s. 29.

¹¹ Straffgjennomføringsloven § 11.

kvinner risikere å sitte i fengsler som ligger langt unna deres hjemsted. Tilsynsrådet mener at fengselet må sikre kompensierende tiltak med mål om å bedre kontakten med pårørende, barn, hjemsted og nettverk.¹²

2.1.6. Overgang fra mannsfengsel til rent kvinnefengsel

Skien fengsel ble omgjort til et rent kvinnefengsel i juni 2023. Overgangen har ført til betydelige endringer i drift, arbeidskultur og kompetansebehov. Prosessen har inkludert ombygging av fasiliteter, nyansettelser og målrettet opplæring. De første månedene med kvinnelige innsatte var ifølge fengselet preget av manglende tilrettelegging for kvinners ulike behov – blant annet knyttet til helse, ernæring, klær og meningsfulle aktiviteter. Tilsynsrådet oppfatter at situasjonen nå er forbedret, med bedre tilgang til nødvendige hygieneartikler, sminke, tilpassede klær og et bredere aktivitetstilbud, slik som baking og håndarbeid.

Fengselet har videre rettet fokus på at mange kvinner i fengsel har erfaring med overgrep og vold. Det har blitt gjennomført opplæring i samarbeid med Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS), og de ansatte gis regelmessig veiledning fra en psykologspesialist for å drøfte praksis, utfordringer og dilemmaer. Fengselet har også endret rutiner knyttet til pågripelser og sikkerhetsmessige inngrep, for å unngå unødig eskalering i situasjoner som tidligere ble håndtert likt for kvinner og menn. Dette er gjort i samarbeid med de innsatte.

Tilsynsrådet merket seg at fengselet har stått i krevende situasjoner, og at de ansatte likevel har håndtert mange av disse på en god måte. Tilsynsrådet mener at erfaringene fra Skien fengsel bør inngå i videre utvikling av kvinnefengsler i Norge, og understreker betydningen av tilstrekkelige ressurser og kompetanse tilpasset målgruppen.

2.2. Tid utenfor cellene, sysselsettings- og aktivitetstilbud

2.2.1. Innlåsing og faktisk isolasjon

Det følger av straffegjennomføringsloven § 17 at innsatte, så langt det er praktisk mulig, skal ha adgang til fellesskap under arbeid, opplæring, program eller andre tiltak og i fritiden. Fengselet opplyste at Skien fengsel har lyktes med å nå fastsatte målkrav for maksimal innlåsingstid. CPT anbefaler at innsatte får minst åtte timer utenfor cellen hver dag med meningsfulle aktiviteter.¹³

I Skien fengsel er de innsatte innlåst på cellen i gjennomsnittlig 13,6 timer i døgnet. Dette innebærer at gjennomsnittlig tid utenfor cellen er 10,4 timer i døgnet. Det ble opplyst at gjennomsnittlig tid utenfor cellen varierer fra avdeling til avdeling, og at utetiden i fellesskapsavdelingene trekker opp gjennomsnittet.

Dagsplaner viser at enkelte innsatte har svært begrenset tid utenfor cellen, og at innsatte i avdeling A er spesielt utsatt. Avdeling A er både mottaksavdeling og en avdeling for innsatte som er utelukket fra fellesskapet. Det ble fremholdt at aktiviseringsteamet i fengselet spiller en avgjørende rolle for at innsatte har to timer meningsfull menneskelig kontakt hver dag. Aktiviseringsteamets ansvarsområde er konsentrert til avdeling A.

Tilsynsrådet ser positivt på at Skien fengsel i hovedsak oppfyller målkravene for innlåsingstid og utetid, i samsvar med menneskerettslige standarder. Tilsynsrådet mener at fengselet bør fortsette arbeidet med å nå CPTs anbefaling om minst åtte timer utenfor cella. Tilsynsrådet

---

¹² Se rapportens punkt 2.6.

¹³ CPT/Inf (92)3-part2 avsnitt 47. Komiteen hadde tilsvarende anbefaling i sin rapport etter besøket i Norge i 2024, se CPT (2024) 49 avsnitt 95.

bemerket at fengselet bør jobbe for å øke utetiden for de innsatte på avdeling A, og redusere omfanget av selvisolasjon i fengselet.¹⁴

Tilsynsrådet har ikke fått opplyst det totale antallet innsatte i 2024 som hadde mindre enn to timer meningsfull menneskelig kontakt i løpet av et døgn. Det fremgår av fengselets rapporteringer for 2024 at det var 204 tilfeller i tredje tertial der innsatte hadde mindre enn to timer meningsfull kontakt i løpet av 24 timer. Blant disse var 163 tilfeller der innsatte takket nei til tilbud om minimum to timer meningsfull kontakt. Det ble opplyst at 120 av tilfellene gjaldt én og samme innsatt. Årsaker til de øvrige tilfellene skal ha vært sykdom hos innsatte, behov for en-til-en aktivisering og fravær av ansatte i aktivitetsteamet. Det ble videre opplyst at det ikke er noen innsatte i Skien fengsel som har hatt mindre enn 2 timer meningsfull menneskelig kontakt over en periode på 15 dager.

Tilsynsrådet mener det er svært alvorlig at enkelte innsatte får mindre enn to timer meningsfylt kontakt hver dag. Situasjonen i fengselet medfører økt risiko for krenkelse av forbudet mot umenneskelig og nedverdiggende behandling av innsatte. Tilsynsrådet viser ellers til Sivilombudets særskilte melding til Stortinget avgitt 4. mars 2025 om innlåsing og faktisk isolasjon i fengslene.¹⁵ I meldingen understreker Sivilombudet at isolasjon er et alvorlig, inngripende og helseskadelig tiltak som kun kan brukes i ekstraordinære tilfeller, som en siste utvei og for så kort tid som mulig. Tiltaket må med andre ord være strengt nødvendig, og stå i et rimelig forhold til den skaderisikoen den innsatte utgjør eller selv er utsatt for.

Tilsynsrådet anbefaler at Skien fengsel:

- Fortsetter arbeidet for å nå CPTs anbefaling om minst åtte timer utenfor cellen.
- Styrker arbeidet for at samtlige innsatte i Skien fengsel får tilbud om mer enn to timer meningsfull menneskelig kontakt hver dag.

2.2.2. Selvisolasjon

Fengselet opplyste at det på tilsynstidspunktet er fem innsatte som selvisolerer. Det ble pekt på at noen innsatte er slitne og preget av langvarig rusmiddelavhengighet og/eller psykiske lidelser. Det ble også opplyst at noen innsatte har konflikter med andre innsatte eller erfaringer med mobbing, og opplever boenhetene med fellesskap som en utrygg arena.

Fengselet opplyste at alle innsatte som selvisolerer får daglig tilbud om fellesskap med andre innsatte. Ifølge fengselet er det ofte innsatte som takker nei til aktiviteter. Det ble også opplyst at fengselet jobber kontinuerlig med å vurdere annen plassering og/eller flytting av innsatte som er i konflikt, og vurderer overføring av innsatte med risikoatferd i fellesskapssituasjoner til avdeling A. Det ble opplyst at det fattes vedtak om selvisolasjon.

Tilsynsrådet mener at fengselet må fortsette arbeidet for å finne måter å bryte isolasjonen på. Økt bemanning er ett av flere tiltak som kan bidra til at innsatte opplever økt trygghet. Fengselet bør også vurdere å iverksette andre tiltak. Slike tiltak kan for eksempel være å kartlegge de innsattes ønsker og behov, søke veiledning fra helse- og omsorgstjenesten og gjøre tilpasninger i aktuelle dagsplaner. Omfanget av selvisolasjon bør også ses i

¹⁴ Se rapportens punkt 2.2.2.

¹⁵ Dokument 4:1 (2024/2025).

sammenheng med antall avvik fra kravet om minst to timer meningsfull menneskelig kontakt.¹⁶

Tilsynsrådet anbefaler at Skien fengsel:

- Iverksetter tiltak som forebygger og reduserer omfanget av selvisolasjon.

2.2.3. Sysselsettings- og aktivitetstilbud

Kriminalomsorgen skal i henhold til straffegjennomføringsloven §§ 18 og 21 legge til rette for at innsatte får et aktivitetstilbud på dagtid. Arbeid, opplæring, program eller andre tiltak er likestilt og fyller kravene til aktivitetsplikten.¹⁷

Ifølge fengselet har ikke Skien fengsel lyktes med å nå fastsatte målkrav for aktivitetstilbud til innsatte. Det ble opplyst at målkravet fra Kriminalomsorgsdirektoratet er 85 prosent. Andelen av de innsatte i Skien fengsel som deltar i sysselsettings- og aktivitetstilbud på hverdager er 73 prosent.

Tilsynsrådet oppfatter at aktivitetstilbudet i fengselet avhenger av hvilken avdeling den innsatte tilhører. Det ble opplyst at avdeling A trekker ned sysselsettings- og aktivitetsprosenten, blant annet fordi flere innsatte der har behov for tett individuell oppfølging og ikke fungerer i ordinær sysselsetting. Fengselet pekte på at dette krever en betydelig bemanningsinnsats. Fengselet pekte også på utfordringer med å finne adekvate sysselsettingstilbud til innsatte med særlige behov. Tilsynsrådet merket seg samtidig at samtlige innsatte som ønsker å benytte seg av eksisterende sysselsettingstilbud, og som er selvgående, er i aktivitet.

Arbeidsdriften i fengselet består av ulike tilbud som verksteder, systue, trykkeri, kjøkken og renhold. De innsatte kan også gå på skolen. Fengselet opplyste at de innsatte i begrenset grad får delta i aktiviteter utenfor fengselet, selv om det arbeides for å legge til rette for fremstillinger i grupper. Dette skjer imidlertid sjeldent.

Tilsynsrådet mener at fengselet bør sikre at innsatte mottar et tilfredsstillende sysselsettings- og aktivitetstilbud, uavhengig av avdeling. Tilsynsrådet anbefaler at fengselet etterstreber økt fellesskap og økt tilrettelegging i avdelingen for innsatte som i dag står uten tilbud.

Tilsynsrådet er kjent med at innsatte som ikke kan delta i arbeidstilbudet grunnet sykdom, mister deler av arbeidsvederlaget. Det samme gjelder innsatte med uføretrygd. Det ble opplyst at det er krevende og en høy terskel for å benytte egenmelding, eller å få sykmelding i fengselet. Konsekvensen er at innsatte både mister inntekt og blir innlåst, noe som i praksis kan oppleves som en dobbel belastning.

Erfaringen ovenfor tilsier at samarbeidet med legen i fengselet kan bedres når det kommer til bruk av sykemeldinger for innsatte. Videre påpeker Tilsynsrådet at eventuelle interne retningslinjer for bruk av egenmeldinger bør være lett tilgjengelige. Fengselet bør også vurdere alternative løsninger for utlåsning i tilfeller der helsemessige forhold forhindrer deltakelse i arbeid.

¹⁶ Se rapportens punkt 2.2.1.

¹⁷ Forskrift om straffegjennomføring § 3-12 første ledd.

Tilsynsrådet vil ellers bemerke at uteområdene i Skien fengsel vurderes som positive. Fjerning av gitter fra vinduene gir bedre lysinnslipp, og fargebruk på dører og karmen bidrar til et mer vennlig og mindre institusjonelt preg.

Tilsynsrådet anbefaler at Skien fengsel:

- Sikrer at alle innsatte mottar et tilfredsstillende sysselsettings- og aktivitetstilbud.
- Arbeider for å øke fellesskap i avdelingen for innsatte som i dag står uten sysselsettings- og aktivitetstilbud.
- Tilgjengelig- og tydeliggjør rutiner for egenmelding er for innsatte, og vurderer alternativer til innlåsing ved bruk av egenmeldinger.

2.3. Utelukkelse, sikkerhetscelle og sikkerhetsseng

Bruk av isolasjon og tvangsmidler i fengselet er som oftest begrunnet i behovet for å hindre at innsatte skader seg selv og for å opprettholde ro, orden og sikkerhet. I perioden 6. mai 2024 – 6. mai 2025, ble det fattet 171 vedtak om hel utelukkelse fra fellesskapet i Skien fengsel. Antall vedtak om delvis utelukkelse var 251. Etter Tilsynsrådets vurdering fremstår omfanget av utelukkelse fra fellesskapet som problematisk. Tilsynsrådet ber om en tilbakemelding på hvordan fengselet vil jobbe for å redusere bruken av utelukkelse.

Tilsynsrådet har fått innsyn i to vedtak om utelukkelse. Tilsynsrådet bemerker at vedtakene om utelukkelse i større grad bør redegjøre for hvilke alternative og mindre inngripende tiltak som er forsøkt, og hvorfor disse tiltakene ble vurdert som utilstrekkelige.

I perioden 6. mai 2024 – 6. mai 2025 ble det fattet 18 vedtak om bruk av sikkerhetscelle. Det ble videre opplyst at det i 2024 ble fattet 11 vedtak om bruk av sikkerhetsseng, senest 15. november 2024, for å forhindre selvskading. I statistikkskjemaet mottatt av Skien fengsel er det oppgitt at varigheten var 0-1 døgn. Tilsynsrådet bemerker at dette er høye tall, og ber om en tilbakemelding på hvordan fengselet vil jobbe for å redusere bruken av sikkerhetscelle og sikkerhetsseng.

Fengselet opplyste at lege involveres rutinemessig når en sikkerhetscelle tas i bruk. Tilsynsrådet bemerker at fengselet bør ha rutiner for at en lege vurderer risikoen for selvskading eller selvdrap når bruken av sikkerhetscelle er opphørt. Det bør også gjennomføres en systematisk oppfølging av innsatte og ansatte i etterkant av opphold på sikkerhetscelle, med sikte på evaluering og læring. Dette bør inkludere en vurdering av den innsattes behov for videre oppfølging, og et tilbud om samtale om opplevelsen.

Videre bemerker Tilsynsrådet at det ikke var fastmontert klokke på veggen i rommet med sikkerhetsseng. Tilsynsrådet mener at den innsatte bør ha mulighet til å følge med på klokken selv, og anbefaler at det monteres en klokke i rommet.

Tilsynsrådet viser ellers til Sivilombudets særskilte melding til Stortinget avgitt 18. juni 2019 om isolasjon og mangel på menneskelig kontakt i norske fengsler.¹⁸ I denne meldingen

---

¹⁸ Dokument 4:3 (2018/19).

beskrives bruken av isolasjon etter vedtak om utelukkelse, sikkerhetscelle og sikkerhetsseng.

Tilsynsrådet anbefaler at Skien fengsel:

- I større grad redegjør for hvilke vurderinger og alternative løsninger som ligger til grunn for vedtak om utelukkelse.
- Utarbeider rutiner for medisinsk vurdering av risikoen for selvsykning eller selvdrap når bruken av sikkerhetscelle er opphører.
- Gjennomfører systematisk oppfølging av innsatte og ansatte i etterkant av opphold på sikkerhetscelle.
- Monterer en klokke på veggen som er synlig for innsatte i sikkerhetsseng.

Tilsynsrådet ber om tilbakemelding på:

- Hvordan fengselet vil jobbe for å redusere bruken av utelukkelse, sikkerhetscelle og -seng.

2.4. Risiko for selvsykning og selvdrap

Skien fengsel har opplyst om antall selvdrap, selvdrapforsøk og tilfeller av alvorlig selvsykning i perioden 1. januar 2024–12. mars 2025. Det fremkommer at ingen innsatte tok sitt liv i denne perioden. Tilsynsrådet er imidlertid kjent med at det fant sted et selvdrap i Skien fengsel i april 2025.¹⁹ Antall tilfeller av selvsykning, alvorlig selvsykning og selvdrapforsøk i 2024 var 183. Tilsynsrådet ber fengselet om å bekrefte om antallet inkluderer tilfeller av selvsykning som ikke regnes som alvorlig selvsykning. Tilsynsrådet bemerker at tallet er høyt.

Tilsynsrådet merket seg at forekomsten av selvsykning harmonerer dårlig med det lave antallet straksvarslinger Tilsynsrådet har mottatt fra Skien fengsel i 2025. Kriminalomsorgen skal rutinemessig orientere Tilsynsrådet om alle selvdrap, selvdrapforsøk og gjentatte eller alvorlige tilfeller av selvsykning.²⁰ Tilsynsrådet erfarer at Skien fengsel opererer med en høy terskel for når selvsykning anses alvorlig nok til å rapporteres til Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI), som videreformidler informasjon om alvorlige hendelser til Tilsynsrådet. Tilsynsrådet vil følge med på utviklingen videre.

Fengselet opplyste at det har vært færre tilfeller av selvsykning etter at fengselet fikk økt bemanning. Det ble videre opplyst at forebygging av selvdrap er høyt prioritert i fengselet, og det er iverksatt tiltak for å motvirke isolasjon, blant annet ved å få innsatte ut i fellesskapet – også når de selv ønsker å isolere seg. Tilsynsrådet ser positivt på fengselets vektlegging av sosialt fellesskap som et selvdrapforebyggende tiltak. Samtidig mener Tilsynsrådet at det høye antallet utelukkelsesvedtak er forhold som bidrar til en forhøyet risiko for isolasjonsskader og selvdrap. Etter Tilsynsrådets vurdering bør fengselet sikre at alle innsatte følges nøye opp i forbindelse med utelukkelse og andre situasjoner som medfører en forhøyet risiko for selvdrap.

Fengselet har videre opplyst at det på tilsynstidspunktet var fire innsatte med aktive tiltaksplaner som omhandler selvdraprisiko. Det ble opplyst at det i tredje kvartal 2024 var 21 aktive tiltaksplaner. Tilsynsrådet har fått innsyn i to tidligere tiltaksplaner som i hovedsak beskriver to typer tiltak: Samtale med helsepersonell, og jevnlig tilsyn med den innsatte.

¹⁹ Tilsynsrapport Skien fengsel 9. mai 2025, publisert 10. oktober 2025.

²⁰ Forskrift om tilsynsrådet for kriminalomsorgen § 4 tredje ledd bokstav a.

Tilsynsrådet anbefaler at fremtidige tiltaksplaner også inkluderer økt kontakt med familie og venner.

Under tilsynsbesøket ble det vist til en HMS-rapport som angir en rekke avvik knyttet til høy forekomst av selvskading. Rapporten skal være offentlig tilgjengelig. Tilsynsrådet ber om å få tilsendt rapporten.

Tilsynsrådet anbefaler at Skien fengsel:

- Sikrer at innsatte som har forhøyet risiko for selvdrap og -skading, blir møtt med økt menneskelig kontakt, omsorg og aktivisering.
- Sikrer systematisk kartlegging av psykisk helse og selvdraprisiko ved innkomst og ved endt opphold i sikkerhetscelle.
- Inkluderer tiltak for økt kontakt med familie og venner i tiltaksplaner ved selvdraprisiko.

Tilsynsrådet ønsker tilbakemelding på:

- Oversendelse av HMS-rapporten om avvik knyttet til selvskading.
- Hvorvidt antallet 183 inkluderer tilfeller av selvskading som ikke regnes som alvorlig selvskading.

2.5. Kroppsskanner, kroppsvistasjoner og visitasjon av celler

Skien fengsel benytter kroppsskanner i forbindelse med kontroll av innsatte.

Kroppsskanneren kan avdekke gjenstander som er festet utenpå kroppen, men kan ikke avdekke gjenstander som er ført inn i kroppens hulrom. Kroppsskanning er ment som et mindre inngripende alternativ til kroppsvistasjon. Tilsynsrådet er ikke kjent med fengselets rutiner for bruk av kroppsskanner.

Skien fengsel har opplyst at kroppsvistasjon – undersøkelse med avkledding og besiktigelse av naken kropp – ikke skal finne sted rutinemessig. Fengselet har presisert at en beslutning om å gjennomføre en kroppsvistasjon skal bero på en konkret vurdering av nødvendigheten av tiltaket og tiltakets inngripende karakter.

Tilsynsrådet har merket seg at det er utarbeidet gode rutiner for gjennomføring av kroppsvistasjoner i fengselet. Tilsynsrådet understreker likevel viktigheten av at inngripende tiltak kun skal brukes når det er nødvendig og forholdsmessig, og at fengselet alltid må vurdere om sikkerheten kan ivaretas på andre måter (minste inngreps prinsipp).

Ifølge fengselet skal det føres protokoll for visitasjoner av innsatte, celler og fellesskapsområder. Det fremgår av visitasjonsprotokollene for 2024 at det er registrert 1434 undersøkelser. Fengselet har imidlertid ikke et datasystem som skiller mellom ulike former for visitasjoner. Tilsynsrådet er ikke kjent med antall funn etter visitasjonene.

Fengselet opplyste at det som regel er tilstrekkelig med bruk av kroppsskanner, og at kroppsvistasjon kun vurderes som aktuelt i sammenheng med bruk av sikkerhetscelle eller sikkerhetsseng. Antall kroppsvistasjoner i 2024 ved bruk av sikkerhetscelle eller sikkerhetsseng er 52.

Tilsynsrådet mener at Skien fengsel bør sørge for notoritet knyttet til den nøyaktige bruken av kroppsvistasjon. Tilsynsrådet mener at en mer presis statistikkføring er hensiktsmessig. Tilsynsrådet bemerker at det i større grad bør redegjøres for hvorfor det er nødvendig med kroppsvistasjon i visitasjonsprotokollen og om det er gjort funn.

Skien fengsel opplyste at de i hovedsak benytter spyttprøver som kontrolltiltak ved mistanke om rusmiddelbruk. Urinprøver benyttes unntaksvis, blant annet etter permisjon der det foreligger konkret mistanke om rusmiddelbruk. Spyttprøver anses som mindre inngripende, men har visse begrensninger ifølge fengselet – for eksempel fanges ikke alkoholinntak opp. Fengselet vurderer hvilken type prøve som skal benyttes ut fra hvilket rusmiddel som skal måles, og etter en individuell vurdering. Innsatte som soner for rusrelaterte forhold, underlegges i større grad kontroll etter permisjoner. Det tilbys spyttprøve ved innkomst, særlig med tanke på å følge progresjonen hos innsatte som er i abstinensfase. Tilsynsrådet etterspør en oversikt over hvor mange urinprøver som er gjennomført de siste tolv månedene.

Fengselet har opplyst at celler kan visiteres når som helst, uten forhåndsvarsel. Det ble opplyst at det gjennomføres jevnlig kontroll med sikte på å avdekke gjenstander som ikke er tillatt i fengselet, slik som mobiltelefoner, rusmidler eller våpen. Det ble opplyst at slike gjenstander beslaglegges når de blir funnet. Tilsynsrådet bemerker at det alltid bør etterlates informasjon til den innsatte dersom cellen har vært gjenstand for visitasjon i deres fravær.

Tilsynsrådet anbefaler at Skien fengsel:

- Sikrer at bruken av kroppsskanner bygger på konkrete nødvendighets- og forholdsmessighetsvurderinger.
- Sørger for statistikk og dokumentasjon som viser den nøyaktige bruken av kroppsvisitasjon.
- Begrunner hvorfor det er nødvendig med kroppsvisitasjon, og om det ble gjort funn og eventuelt hva.
- Fortsetter å gi informasjon til innsatte dersom det er gjennomført visitasjon av cellene i deres fravær.

Tilsynsrådet ønsker tilbakemelding på:

- Antall urinprøver som er gjennomført de siste tolv månedene.

2.6. Kontakt med omverden

2.6.1. Innledning

Innsatte har rett til respekt for sitt privat- og familieliv i henhold til Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 8 og Grunnloven § 102. Det følger av straffegjennomføringsloven at innsatte som hovedregel skal kunne motta besøk og benytte telefon for å ringe innenfor tilmålt ringetid.²¹ Det er videre vanlig at innsatte tilbys mulighet til å gjennomføre digitalt besøk ved bruk av nettbrett i fengsel (videosamtaler).

2.6.2. Besøk

Skien fengsel har ingen besøksleilighet tilknyttet fengselet. Tilsynsrådet mener at dette er særlig uheldig for innsatte som har besøkende som kommer langveisfra. Dette gjelder i stor grad kvinnelige innsatte, ettersom det finnes for få kvinnefengsler til at kvinner kan sone i nærheten av sitt hjemsted.

Fengselet opplyste at de arbeider for å få etablert en besøksleilighet. Tilsynsrådet anbefaler at fengselet fortsetter dette arbeidet. I påvente av en besøksleilighet, anbefaler Tilsynsrådet at fengselet, i samarbeid med andre aktører, vurderer hvordan innsatte kan få støtte til høye reiseutgifter. En slik støtteordning vil kunne bidra til mer likeverdige muligheter for kontakt med pårørende, uavhengig av bosted. Tilsynsrådet erfarte at de innsattes økonomiske

²¹ Straffegjennomføringsloven §§ 31 og 32.

situasjon blir avgjørende for om de innsatte får opprettholdt kontakt med omverden under tiden de er i fengsel, noe som er uheldig. Tilsynsrådet merket seg som positivt at ordningen med videobesøk fungerte godt.

2.6.3. Ringetid

Fengselet opplyste at de innsattes ringetid er 50 minutter per uke, med en utvidelse på 20 minutter for de som har barn. Videre ble det opplyst at utenlandske innsatte ikke får utvidet ringetid, til tross for språkbarrierer og begrenset tilgang til fysiske besøk. Utenlandske innsatte får imidlertid én time ekstra varighet på videosamtaler.

Tilsynsrådet anbefaler at fengselet ytterligere utvider ringetiden til innsatte på generelt grunnlag. Det vises til Sivilombudets rapport om innsattes mulighet til kontakt med familie og venner,²² som konkluderer med at denne bør styrkes.

Tilsynsrådet ser positivt på at utenlandske innsatte får én time ekstra med videosamtaler. For disse kan muligheten for fysiske besøk i fengselet være begrenset. Tilsynsrådet erfarer også at det er dyrt å ringe fra fengselet til utlandet. Tilsynsrådet oppfordrer fengselet til å innvilge ekstra ringetid for denne gruppen innsatte for å kompensere for manglende tilgang til fysiske besøk.

Det ble opplyst at innsatte alltid får informasjon om at samtalene kan bli avlyttet, også ved samtaler som fengselet ikke har lov til å avlytte. Tilsynsrådets vurderer at det er problematisk at den automatiske talemeldingen om avlytting også spilles av når samtalen faktisk ikke blir avlyttet. Dette kan bidra til å svekke de innsattes tillit til at samtaler med advokat, Sivilombudet eller Tilsynsrådet er fortrolige. Tilsynsrådet oppfordrer derfor fengselet til å sørge for at den automatiske talemeldingen om avlytting ikke spilles av når det ikke er anledning til å avlytte samtalen. Det ble for øvrig opplyst om at det skal fattes vedtak ved behov for avlytting.

Tilsynsrådet anbefaler at Skien fengsel:

- Fortsetter arbeidet for å etablere en besøksleilighet.
- Vurderer behovet for en økonomisk støtteordning for innsatte med lang reisevei til hjemstedet, eventuelt innvilger ekstra ringetid for denne gruppen innsatte.
- Øker tilgangen til kontakt med omverdenen for alle innsatte.

2.7. Soningsprogresjon, løslatelse, permisjon og fremstillinger

Mange innsatte løslates direkte fra Skien fengsel. Tilsynsrådet erfarer at manglende forutsigbarhet knyttet til hvorvidt, når, eller til hvilket sted den innsatte skal overføres, oppleves som en tilleggsbelastning for den innsatte.

Det ble opplyst at det på tilsynstidspunktet ikke var noen aktuelle kandidater for overføring til fengsel med lavere sikkerhetsnivå. Tilsynsrådet setter spørsmålstegn ved dette, og har inntrykk av at enkelte innsatte i Skien fengsel kunne ha blitt overført til et fengsel med lavere sikkerhetsnivå, dersom det fantes reelle alternativer.

Fengselet viste til at noen lavsikkerhetsenheter benytter flermannsrom, noe som gjør dem mindre attraktive. Eksempelvis ble det opplyst at enkelte innsatte foretrekker å forbli i Skien fengsel fremfor å overføres til Ravneberget fengsel, blant annet fordi sistnevnte benytter firemannsrom. Det ble også opplyst at noen innsatte vegrer seg for overføring til et fengsel

---

²² Sivilombudet, Innsattes mulighet for kontakt med familie og venner - Oppsummering av de viktigste funnene 2014-2024.

som er langt hjemmefra, og derfor velger å bli i Skien i påvente av å kunne søke om straffegjennomføring med elektronisk kontroll (EK).

Tilsynsrådet erfarer at det ikke er nok plasser i lavsikkerhetsfengsler og overgangsboliger til at alle innsatte kan få en gradvis tilbakeføring til samfunnet. Tilsynsrådet mener det er uheldig at innsatte blir værende lenger i et høysikkerhetsfengsel enn det som er nødvendig på grunn av plassmangel i institusjoner med lavt sikkerhetsnivå. Dette vil innebære at de er fratatt flere friheter enn det som kan begrunnes i deres individuelle sak. Dette bidrar til å forsinke progresjonen i tilbakeføringsarbeidet. Tilsynsrådet påpeker at en sentral oppgave for kriminalomsorgen er å legge til rette for at den straffedømte gis mulighet til å endre livsførsel og hindre tilbakefall.²³ En gradvis tilbakeføring til samfunnet er derfor av stor betydning.

Tilsynsrådet ber fengselet informere om hvilke tiltak som benyttes for å opprettholde motivasjon og fremme progresjon i tilbakeføringsarbeidet når overføring til fengsler med lavere sikkerhetsnivå ikke er mulig. Det bes også om tilbakemelding på om det vurderes aktuelt å innvilge frigang fra høysikkerhet med sikte på arbeid eller utdanning utenfor fengselet, og om hyppigere permisjoner kan fungere som et kompenserende tiltak.

Tilsynsrådet erfarer at permisjonsordningen for innsatte i Skien fengsel ofte utfordres av manglende mulighet til å sone i nærheten av hjemstedet. Det finnes få kvinnefengsler i Norge, og mange innsatte har lang reisevei til familie og venner. Reisekostnader dekkes i utgangspunktet ikke, og mange innsatte er avhengige av støtte fra NAV. Manglende økonomisk støtte og logistiske utfordringer gjør at permisjoner ikke er en reell mulighet for alle innsatte.

Fengselet har opplyst at det er få fremstillinger til helsetjenesten og viktige familieanliggender som avlyses. Omfanget av avlyste fremstillinger er uklart på grunn av manglende registrering. Tilsynsrådet bemerker at fremstillinger til helsetjenester bør gis høy prioritet. Manglende fremstilling til nødvendig helsehjelp kan forverre den innsattes helsetilstand og føre til lengre ventetid på behandling. Avlysning av andre typer fremstillinger er også uheldig av hensyn til den innsattes motivasjon og progresjon i tilbakeføringsarbeidet. Tilsynsrådet bemerker at fremstillinger er et virkemiddel i den enkeltes rehabilitering og mulighet til å tilpasse seg et liv utenfor fengsel. Tilsynsrådet oppfordrer fengselet til å føre statistikk over avlyste fremstillinger slik at det i større grad kan iverksettes tiltak for å avhjelpe problemet.

---

²³ Forskrift om straffegjennomføring § 1-2 første ledd.

Tilsynsrådet anbefaler at Skien fengsel:

- Arbeider for å styrke de innsattes soningsprogresjon, slik at innsatte ikke blir værende i et høysikkerhetsfengsel lenger enn det som er nødvendig.
- Iverksetter kompenserende tiltak med mål om å styrke tilbakeføringsarbeidet, slik som utvidet permisjonskvote og reisestøtte.
- Fører statistikk over avlyste fremstillinger til spesialisthelsetjenesten, viktige familieanliggender m.m.

Tilsynsrådet ber om tilbakemelding på:

- Hvilke tiltak som benyttes for å opprettholde motivasjon og fremme progresjon i tilbakeføringsarbeidet når overføring til fengsler med lavere sikkerhetsnivå ikke er mulig.
- Om mulighetene for å innvilge frigang fra høysikkerhet, eventuelt om hyppigere permisjoner kan være kompenserende tiltak.

3. Tilsynsrådets anbefalinger

Tilsynsrådet mener at Skien fengsel må sørge for at innsattes rettigheter og velferd ivaretas, uavhengig av overordnede rammebetingelser. Nedenfor følger en oppsummering av Tilsynsrådets anbefalinger og ønske om tilbakemeldinger.

Tilsynsrådet anbefaler at Skien fengsel:

Dom, varetekt og forvaring:

- Legger til rette for at forvaringsdømte får riktig straffegjennomføringstilbud.

Unge innsatte:

- Sikrer særskilt oppfølging av unge innsatte.

Innsatte med helseutfordringer:

- Fortsetter arbeidet for at innsatte med helseutfordringer får nødvendig helsehjelp, eventuelt varsler tilsynsmyndighetene på helseområdet ved avvik.
- Fortsetter å vurdere straffavbrudd eller alternative straffegjennomføringsmetoder for innsatte som er for syke til å være i fengsel.

Innlåsing og faktisk isolasjon:

- Fortsetter arbeidet for å nå CPTs anbefaling om minst åtte timer utenfor cellen.
- Styrker arbeidet for at samtlige innsatte i Skien fengsel får tilbud om mer enn to timer meningsfull menneskelig kontakt hver dag.
- Iverksetter tiltak som forebygger og reduserer omfanget av selvisolasjon.
- Sysselsettings- og aktivitetstilbud:
- Sikrer at innsatte mottar et tilfredsstillende sysselsettings- og aktivitetstilbud.
- Arbeider for å øke fellesskap i avdelingen for innsatte som i dag står uten sysselsettings- og aktivitetstilbud.

- Tilgjengelig- og tydeliggjør rutiner for egenmelding er for innsatte, og vurderer alternativer til innlåsing ved bruk av egenmeldinger.

Selvisolasjon:

- Iverksetter tiltak som forebygger og reduserer omfanget av selvisolasjon.

Utelukkelse, sikkerhetscelle og sikkerhetsseng:

- I større grad redegjør for hvilke vurderinger og alternative løsninger som ligger til grunn i vedtak om utelukkelse.
- Utarbeider rutiner for medisinsk vurdering av risikoen for selvskading eller selvdrap når bruken av sikkerhetscelle er opphører.
- Gjennomfører systematisk oppfølging av innsatte og ansatte i etterkant av opphold på sikkerhetscelle.
- Monterer en klokke på veggen som er synlig for innsatte i sikkerhetsseng.

Kroppsskanner, kroppsvisitasjoner og visitasjon av celler:

- Sikrer at bruken av kroppsskanner bygger på konkrete nødvendighets- og forholdsmessighetsvurderinger.
- Sørger for statistikk og dokumentasjon som viser den nøyaktige bruken av kroppsvisitasjon.
- Begrunner hvorfor det er nødvendig med kroppsvisitasjon, og om det ble gjort funn og eventuelt hva.
- Fortsetter å gi informasjon til innsatte dersom det er gjennomført visitasjon av cellene i deres fravær.

Selvdrapsrisiko og selvdrap:

- Sikrer at innsatte som har forhøyet risiko for selvdrap og selvskading, blir møtt med økt menneskelig kontakt, omsorg og aktivisering.
- Sikrer systematisk kartlegging av psykisk helse og selvdropsrisiko ved innkomst og ved endt opphold i sikkerhetscelle.
- Inkluderer tiltak for økt kontakt med familie og venner i tiltaksplaner ved selvdropsrisiko.

Besøk:

- Fortsetter arbeidet for å etablere en besøksleilighet.
- Vurderer behovet for en økonomisk støtteordning for innsatte med lang reisevei til hjemstedet, eventuelt innvilger ekstra ringetid for denne gruppen innsatte.

Ringetid:

- Generelt utvider ringe- og besøkstiden til de innsatte, herunder ytterligere tid for innsatte med mindreårige barn og utenlandske innsatte.
- Sørger for at melding om avlytting under telefonsamtaler kun spilles av ved faktisk avlytting, i alle tilfeller ikke under samtaler med advokat, Tilsynsrådet eller lignende.
- Øker tilgangen til kontakt med omverdenen for alle innsatte.

Soningsprogresjon, løslatelse, permisjon og fremstillinger:

- Arbeider for å styrke de innsattes soningsprogresjon. Innsatte bør ikke bli værende i et høysikkerhetsfengsel lenger enn det som er nødvendig.
- Iverksetter kompenserende tiltak med mål om å styrke tilbakeføringsarbeidet, slik som utvidet permisjonskvote og reisestøtte.
- Fører statistikk over avlyste fremstillinger til spesialisthelsetjenesten, viktige familieanliggender m.m.

Tilsynsrådet ønsker tilbakemelding på:

Dom, varetekt og forvaring:

- Hvorvidt en forvaringskoordinator er blitt rekruttert.

Utelukkelse, sikkerhetscelle og sikkerhetsseng:

- Hvordan fengselet vil jobbe for å redusere bruken av utelukkelse, sikkerhetscelle og sikkerhetsseng.

Kroppsskanner, kroppsvisitasjoner og visitasjon av celler:

- Antall urinprøver som er gjennomført de siste tolv månedene.

Selvdrapsrisiko og selvdrap:

- Oversendelse av HMS-rapporten om avvik knyttet til selvskading.
- Hvorvidt antallet 183 inkluderer tilfeller av selvskading som ikke regnes som alvorlig selvskading.

Soningsprogresjon, løslatelse, permisjon og fremstillinger:

- Hvilke tiltak som benyttes for å opprettholde motivasjon og fremme progresjon i tilbakeføringsarbeidet når overføring til fengsler med lavere sikkerhetsnivå ikke er mulig.
- Om mulighetene for å innvilge frigang fra høysikkerhet, eventuelt om hyppigere permisjoner kan være kompenserende tiltak.

4. Tilbakemelding og oppfølging

Skien fengsel har fått mulighet til å kommentere faktaopplysningene i rapporten innen 4. februar 2026. Fengselet er også bedt om å redegjøre for sitt syn på Tilsynsrådets vurderinger og sin oppfølging av rapportens anbefalinger innen 16. mars. 2026. Fengselets tilbakemelding vil publiseres sammen med tilsynsrapporten.